

Belediyelerde Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Social Service Practices for the Elderly in Municipalities

Cumhur HAVAN

Dr. | Dr.

Bağımsız Araştırmacı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi

Independent Researcher, Municipality of Eskişehir

Eskişehir, Türkiye

cumhurhavan@gmail.com | 0000-0003-3289-4523

Makale Bilgileri | Article Information

Makale Türü: Derleme Makale

Geliş Tarihi | Received: 27.02.2024

Yayın Tarihi | Published: 30.06.2024

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Katkı Oranı | Contribution Rate: C.H. % 100

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansman: Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

Article Type: Review Article

Kabul Tarihi | Accepted: 22.04.2024

Yayın Sezonu | Pub Season: Haziran- June

Plagiarism: The paper has been reviewed by at least two referees and scanned via software.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Lisans | Copyright: CC BY-NC 4.0

Ethical Statement: Ethical principles were followed during the preparation of this study.

Declaration of Interests: The author(s) have no conflicts of interest to declare.

Funding: No funds, grants, or other support was received.

Atıf | Citation: Havan, C. (2024). Belediyelerde yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamaları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 25(54), 93-112.

Abstract

The aim of this study is to examine social service practices for the elderly by addressing the understanding of social municipalism within the framework of social policy in local governments. Social municipalism plays an important role in areas such as planning and organizing social policies of local governments. Especially Metropolitan Municipalities undertake important functions in the field of social policy. In the study, starting from the short history of municipalism, the answer to the question of why social municipalism was sought, the importance of municipalities as a social policy tool was revealed and the legal legislation was mentioned in the context of social municipalism. Finally, social service practices for the elderly in municipalities were investigated and their effectiveness was discussed. In the light of the findings obtained from the study, it was concluded that social municipalism is important for a disadvantaged group such as the elderly and that local governments are a direct social policy tool as a supporting and complementary tool to the social policies of the central government.

Keywords: Social Policy, Local Governments, Social Municipalism

Öz

Bu çalışmanın amacı yerel yönetimlerde sosyal politika çerçevesinde sosyal belediyeçilik anlayışını ele alarak yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamalarını incelemektir. Sosyal belediyeçilik, yerel yönetimlerin sosyal politikalarının planlanması ve düzenlenmesi gibi alanlarda önemli bir rol oynar. Özellikle büyükşehir belediyeleri, sosyal politika alanında önemli işlevler üstlenmektedir. Çalışmada belediyeçiliğin kısa tarihinde başlayarak sosyal belediyeçiliğin kapsamına değinilmiş, sosyal politika aracı olarak belediyelerin önemi ortaya çıkarılmış ve sosyal belediyeçilik bağlamında yasal mevzuattan bilgi verilmiştir. Son olarak belediyelerde yaşlılara yönelik uygulanan sosyal hizmet uygulamaları araştırılmış ve bunların etkinliği tartışılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında, yaşlılar gibi dezavantajlı bir grup için sosyal belediyeçiliğin önemli olduğu ve merkezi yönetimin sosyal politikalarını destekleyici ve tamamlayıcı araç olarak yerel yönetimlerin doğrudan sosyal politika aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Yerel Yönetimler, Sosyal Belediyeçilik

Giriş

Yerel yönetim kavramı, dünya çapında yaşanan değişimler ve gelişmelerle meydana gelmiştir. Toplumun ihtiyaçlarını ve sosyal hizmetlerini karşılayabilmek için yapılan politika faaliyetlerinin etkisiyle, yerel yönetimlerin önemi oldukça büyüktür. Toplumun ihtiyaçlarını ve sosyal hizmetlerini karşılamak amacıyla yürütülen faaliyetler, sosyal belediyeçilik anlayışını ortaya çıkarmaktadır (Genç, 2009: 60).

Belediyelerin üstlendiği sosyal sorumluluk kavramı olarak tanımlanan sosyal belediyeçilik; vatandaşların sağlık, eğitim ve yaşam çevresi gibi alanlarda yapılan çalışmaların yanı sıra toplumun dezavantajlı kesimlerine maddi ve manevi destek sağlar. Sosyal belediyeçilik anlayışı, toplumun ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmeyi ve toplumsal katılımı teşvik ederek bireylerin fikirlerini özgürce ifade edebilecekleri bir platform sunmayı amaçlar. Toplumsal hizmetlerin etkin bir şekilde sunulabilmesi için toplumun beklentilerine hâkim olmak son derece kritiktir. Bu kapsamda, sosyal, kültürel, ekonomik, sağlık ve eğitim gibi çeşitli alanlardaki ihtiyaçların karşılanması için çeşitli önlemler alınmaktadır. (Çöpoğlu, 2020: 687).

Sosyal politika terimi, toplumsal refahın sağlanması amacıyla uygulanan tüm politikaları kapsar. Sanayi devrimiyle ortaya çıkmış olup, bu devrim el işçiliğinin yerini makinelerin aldığı bir dönemi ifade eder. Bu durumda, emeğin değerini kaybettiği ancak sermayenin katma değerini artırdığı söylenebilir. Sonuç olarak,

ekonomik piyasa, sermayenin talep ve önceliklerini öne çıkararak şekillenmiştir. Bu durum, emek ve sermaye sahipleri arasındaki dengeyi sağlamaya çalışan sosyal politikanın devlet müdahalesiyle yeni bir aşamaya girmesine neden olmuştur (İpek ve Develi, 2022: 2).

Sosyal politika uygulamalarında önemli bir rol oynayan devlet, yerel yönetim kuruluşları aracılığıyla sosyal politika uygulamalarının sağlanmasında kritik bir konumdadır. 1970'lerin ortalarından itibaren, devlet dışı aktörler sosyal politika uygulamalarında önemli bir yer edinmiştir. Merkezi yönetimi eleştirenler, sosyal politika uygulamalarının yerel yönetimler ve bazı kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğini savunsa da, merkezi yönetim hâlâ aktif bir rol oynamaya devam etmektedir. Ancak, küreselleşme gibi yaşanan değişimler sonucunda özellikle yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında etkin bir rol üstlenmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır (Güzel, 2019: 295). İkinci Dünya Savaşı döneminde sosyal politika uygulamalarının planlanmasında etkin bir rol oynayan belediyeler, il özel idarelerinden çok daha önemli bir konuma gelmiştir. Bu durum, sosyal politikanın yerini sosyal belediyeciliğe bırakmasının nedenlerinden biri olarak görülmüştür. Yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında etkin bir rol oynamasıyla birlikte, sosyal belediyecilik kavramı önem kazanmıştır (Balcılar ve Çınarlı, 2020: 125).

Bu çalışmada; yerel yönetimler, sosyal politika ve sosyal belediyecilik kavramları ele alınmakta olup, sosyal belediyelerin temel fonksiyonları, yasal dayanakları ve Türkiye'deki sosyal belediyecilik anlayışına değinilmektedir. Çalışmada ayrıca belediyelerde yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamaları ele alınarak bu uygulamalar değerlendirilmiştir.

1. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, devlet sınırları içinde farklı büyüklükteki yerleşimlerde yaşayan vatandaşların umumi ve özel ihtiyaçlarına cevap vermek için kurulan ve yasalara uygun olarak oluşturulan anayasal kurumlardır. Ancak, "yerel yönetimler" terimi, uygulama alanlarına ve içeriklerine göre farklı manalar taşır. Literatürde dünya genelinde bilhassa uygulama alanlarına bakıldığında, bu farklar çok daha belirgin hale gelmektedir. Yerel yönetimler Avrupa'da daha geniş yetkilere sahiptir ve buldukları bölgenin çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel, etnik ve idari koşullarına göre şekillenmiştir ve merkezî olmayan bir yapıya daha yakındır. Merkezî yönetimin denetimi altında olmakla birlikte, merkeziyetçilikten uzak, bürokrasiyi en aza indiren, gereken müdahalenin ivedilikle yapıldığı, kamu hizmetlerinin daha verimli bir şekilde sunulduğu ve vatandaşlara daha kolay ulaşılan bir yapı sergilemektedir. Merkezî yönetimin yerel ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalabileceği düşünülerek, yerel yönetimlerin önemi artmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimler; "topluluğun kendi kendini yönetme, yerel ihtiyaçları karşılayan bir organizasyon olma ve merkezî hükümetin bir alt birimi olma" gibi anlamları içerir. Yerel yönetimlerin var olma sebepleri ekonomik, hukukî, siyasî ve sosyal etmenlere bağlanabilir (Genç, 2009: 60).

Yerel yönetimler ulusal mevzuatımıza göre; il özel idareleri, belediyeler ve köy yönetimleri olarak sınıflandırılabilir. İl özel idareleri, yaklaşık yüz elli yıllık bir

geçmişe sahip olan Osmanlı Devleti döneminden kalan bir yönetim şeklidir. 1876 yılında yürürlüğe giren Kanun-i Esasi bir anayasa niteliğindedir. Kanun-i Esasi'nin yerel yönetimlerle ilgili maddeleri, 22 Şubat 2005 tarihinde çıkarılan 5302 sayılı yasayla değiştirilmiş ve böylece il özel idarelerine önemli yenilikler getirilmiştir (Ökmen ve Demir, 2011: 329).

Yerel yönetimler, ülkedeki farklı büyüklüklerdeki yerleşim yerlerinde (kasabalar, köyler) yaşayan insanlar başta olmak üzere tüm canlı varlıkların ihtiyaçlarını hukuka dayalı olarak karşılamak üzere kurulan anayasal kuruluşlardır. Bahsedilen toplumsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için belirli niteliklerin sağlanması gerekmektedir. Bu nitelikleri karşılamak için ekonomik, üretim, tüketim ve hatta finansman gibi alanlarda faaliyetler yürütülmesi gerekmektedir. Tüm bu faaliyetler, yerel yönetimlerin ekonomik boyutunun varlığını göstermektedir. Üretim ve paylaşım gibi önemli konuların demokratik yöntemlerle gerçekleştirilmesi ise son derece önemlidir. Demokrasi ve otoriter karar alma süreçlerinin varlığı, yerel yönetimlerin sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasi bir boyutu olduğunu göstermektedir. Tüm bu unsurlardan anlaşılacağı gibi, belediyeler yerel yönetimlerin önemli birer unsurudur (Varcan, 2013: 3).

Bir yerel yönetim birimi olarak belediye, belirli bir bölgenin işlerini yönetmekten ve o bölgenin halkına hizmet sağlamaktan sorumlu olan merkezi hükümetin idari birimidir. Yerel yönetimler, yerel halkı merkezi hükümetle buluşturan bir araçtır. Yetkisi altındaki bölgelerde ikamet eden yerel halka karşı sorumludur. Yerel yönetimlerin temel amacı, yerel halkı güçlendirmek ve sağlıklı bir gelişim ortamı oluşturarak onların yeteneklerini geliştirmektir. Böylece halk, hükümetin karar alma sürecine katılır ve yerel halkın katılımı olmadan yapılan politikalar istenilen sonuçları üretmez. Demokratik ülkelerde, katılımcılık çeşitli sorunların çözümüne yardımcı olabilir. Bu, merkezî düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de hükümetin omuzlarından yükü alır. Yerel yönetimler, yasaların belirlediği sınırlar içinde, yerel yetkililere, yetki alanlarında yerel halkın ve bölgenin çıkarları için önemli miktarda güç ve yetki verir (Döndaş, 2023: 4).

Yerel yönetimler yukarıdaki tanımlardan da çıkarılacağı üzere büyükşehir olmayan illerde il özel idaresi ve il belediyesi, büyükşehir olan illerde ise büyükşehir belediyesi ile merkez ilçe belediyeleri ayrıca müstakil ilçe ve belediyeleri ve köy yönetimi (muhtarlıklar) olmak üzere sınıflandırılır.

2. Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Yerel Yönetimler

Sosyal Politika terimi, Almanya'da ilk olarak 19. yüzyılın sonlarında Profesör Wilhelm Heinrich Riehl tarafından kullanılmıştır. Bu terim, başlangıçta devletin zengin kesimine karşı alınması gereken tedbirlerden bahseden politik bir kavram olarak ortaya çıktı. Ancak iktisat biliminin akademik bir disiplin haline gelmesi ve 1873 yılında Alman Sosyal Siyaset Derneği'nin kurulmasıyla birlikte farklı bir anlam kazandı. Sosyal politika terimi, başlangıçta iktisat politikasında ortaya çıktı ve zaman içinde bu konumunu koruyamayarak ayrı bir bilim dalı haline geldi. (Döndaş, 2023: 32).

Refah devletleri, sosyal ve ekonomik yapılar içerisinde düzenleyici bir rol oynarlar. Bu, vatandaşlar arasındaki çeşitli sebeplerden kaynaklanan eşitsizlikleri

gidermeye yönelik politikaların oluşturulması ve uygulanması sistemini ifade eder. Refah devleti, eğitim, sağlık, işsizlik gibi toplumsal sorunların çözüme kavuşturulması için sosyal politikaların oluşturulması yoluyla müdahale etmeyi öngörür. Devletlerin, vatandaşlarına dönemin hayat şartlarına uygun standartlar getirmeyi ve bu standartları geliştirmeyi amaçlayan bir nitelendirme bakımından ekonomik, sosyal ve politik boyutları bulunmaktadır. Siyasi dinamikler ve yerel yönetim yapılarının çerçevesini ve yönünü değiştiren benzeri küresel güçler dikkate alınarak şekillenen uluslararası araçlar, yerel yönetimin endişe alanlarına giderek daha fazla girmektedir ve bu alanlarda yer alan düzenlemeler, ülkenin yerel yönetimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Şengül, 2004: 220).

Sosyal politikanın yerelleştirilmesinde üç temel tema öne çıkmaktadır. Bu temalar, lokal sosyal politikaları daha etkin, katılımcı ve dolayısıyla daha demokratik ve sürdürülebilir hale getirecek unsurları içermektedir. İlk olarak, daha etkin bir durumun arayışı önemlidir. Karmaşık toplumsal yapı içinde, belirli koşullara göre şekillendirilmiş sosyal politikalar ve bireysel ihtiyaçların daha hassas bir şekilde karşılanmasıyla demokratik bir ortamın sağlanması hedeflenir. Bu durum güven duygusunun oluşmasına işaret etmektedir. Politik merkezizetçiliğin azaltılması, sivil katılımı ve yetkilendirme kültürünü teşvik ederek demokratik bir ortamın oluşmasına yardımcı olabilir. Karar alma sürecinde sivil toplum kuruluşlarına fırsat verilmesi, demokrasinin güçlenmesine katkıda bulunabilir. Son olarak, sürdürülebilirlik önemlidir. Yerel düzeyde hizmetlerin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği, refah devletinin artan harcamalarını kontrol altında tutma gerekliliğinden kaynaklanır. Yerel ekonomik aktörler ve sosyal gruplar, ihtiyaçlarına uygun sosyal hizmetler için yeni kaynaklar oluşturabilirler (Şanlıoğlu, 2016: 175).

Sosyal politikaların yürütücüleri, merkezî ve yerel yönetimler olarak iki ana eksen altında bulunmaktadır. Bu da, sosyal politikaların uygulanması ve sorunların çözümü için merkezî yönetimin yanı sıra yerel yönetimlerin de sorumluluğunu belirtmektedir. Merkezî sosyal politikalar, ülkenin tamamında büyük çaplı politikalar ve bu politikaların uygulanması için yapılan stratejik planlama ve koordinasyonu içerir. Yerel sosyal politikalara gelindiğinde ise yerel düzeydeki sosyal meseleler ve buna dair küçük çaplı politika araçlarından oluşur. Yerel yönetimler, yerel vatandaşların ihtiyaçlarını belirleme ve bu ihtiyaçları karşılama konusunda merkezî yönetimlere nazaran daha avantajlı bir pozisyonda bulunmaktadır. Bu nedenle, yerel politikaların yerel gereksinimlere uyumlu hale getirilmesi, daha ziyade sosyal politikaların görev alanına girmektedir (Eryılmaz, 2007: 80). Yerel yönetimler, özellikle refahın yeniden dağıtımı gibi konularda, eğitim, sağlık gibi önemli sosyal politikaların yerel seviyede sağlanması ve yereldeki halkın refahının kendi faaliyetleriyle artırılmasında önemli rol oynamaktadırlar. Merkezî yönetimin yereldeki yönetim ve örgütlenme şekli olan yerel yönetimlerin etkinliği, direkt olarak ve büyük oranda ulusal seviyedeki merkezi veya federal yönetim anlayışına, merkezi ve yerel yönetim ilişkilerindeki koordinasyona ve ülkelerin yönetim şekline dayalı olarak değişkenlik göstermektedir (Şenkal, 2003: 103).

Yerel yönetimler birçok ülkede önemli bir sosyal politika aracı olarak kabul edilir. Yerel yönetimler, belirli bir bölgedeki toplumun ihtiyaçlarını anlayarak ve

karşılıyarak sosyal refahı artırmaya yardımcı olabilirler. Yerel yönetimler, çeşitli hizmetler aracılığıyla sosyal politikaları uygularlar. Bunlar arasında sağlık hizmetleri, eğitim, konut politikaları, çocuk bakımı, engelli ve yaşlı destek hizmetleri gibi alanlar yer alabilir. Ayrıca, toplumda eşitsizlikleri azaltmaya ve dezavantajlı gruplara destek sağlamaya yönelik programlar ve politikalar da yerel yönetimler tarafından yürütülebilir. Yerel yönetimler, toplumun ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve çeşitli sosyal politikaların etkisini değerlendirmek için yerel düzeyde veri toplama ve analiz etme yeteneğine sahiptirler. Bu da daha etkili ve yerinde politikaların geliştirilmesine olanak tanır. Sonuç olarak, yerel yönetimler sosyal politika alanında önemli bir rol oynarlar ve toplumun sosyal refahını artırmak için çeşitli hizmetler ve programlar aracılığıyla aktif bir şekilde çalışırlar.

3. Belediyeciliğin Kısa Tarihi

Türkiye’de belediyeciliğin tarihi, temel olarak iki döneme ayrılabilir (Güven ve Dülger, 2017, 45), Osmanlı İmparatorluğu’nun yerel yönetim statüsü belirli olsa da, diğer güçlerin haklarını koruma talepleri, azınlıkların ve etnik grupların yerleşimini ve özellikle siyasi katılımını gerektiren merkezi birleşme ihtiyacına yol açtı. Bu nedenle, 16 Ağustos 1855’te, Kırım Savaşı sırasında, yabancı tüccarların ve diplomatların etkisi altındaki kentsel topluluklar için bir yönetim mekanizması olarak belediye ilk kez İstanbul’da kuruldu (Çiçek, 2014: 57). Ülkenin büyük kıyı şehirlerinde ek belediyeler oluşmuş ve daha sonra devlet geneline yayılmıştı. Osmanlı yönetimi altıncı dairesi ile, Beyoğlu’nda hükümet hizmetleri sunmak için, yabancıların yoğun olarak yaşadığı “Galata” bölgesiyle iş birliği yaptı. Ayrıcalıklı finansmana sahip olan belediyenin altıncı bölümü, Cumhuriyet Dönemi’ne kadar etkin bir şekilde çalışmaya devam etti. İl özel idaresi kavramı ise, Osmanlı İmparatorluğu döneminde bir tür yerel yönetim olarak ortaya çıkan bir alan yönetimidir. “Muhassıllık Meclisi”, “büyük Meclis-küçük Meclis”, “Taşra Meclisleri” ve “Eyalet Meclis-i Sancağı” 1840 yılında başladı (Eyidiker, 2019: 98). 1864-1871 tarihli iki nizamname; yerel Meclisin organizasyonu, üyelerinin seçimi, görevleri ve yetkileri ile ilgili olarak il özel idaresi, yirminci yüzyıl boyunca korunması için tasarlanan organizasyon yapısının temelini oluşturdu. Sonuç olarak 1913 yılında tamamlandı. İlk olarak 1864 yılında yayımlanan Vilayet Nizamnamesi’nde, köylere yönelik yasal çerçevenin temel amacı, ulusal hükümet için de, kırsal topluluklarda hem koruma hem de istikrarlı bir gelir toplama sağlamaktır. Vilayet Nizamnamesi’nde köyler, hak ettikleri yeri yeniden kazandı (Döndaş, 2023: 10).

Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer (2014), sonrasında 1924 yılında İstanbul’daki Belediye Dairelerine benzer yapıda bir kurumun kurulduğunu ifade etmiştir. Aynı biçimde, “417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu” kabul edilerek şehirde özgün bir yönetim modeli oluşturulmuştur. Belediyelerin nüfusu 2000’den fazla olan yerlerde kurulabileceği kabul edilmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında toplumun değişen ihtiyaçlarına çözüm bulmak adına belediyelerde yenilenme sürecinde 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu, Türkiye’nin uzun süre belediyecilik temel kanunu olmuştur (Eyidiker, 2019: 105). Ancak tüm dünyanın 1970’li yılların sonunda yaşadığı ekonomik krizler sebebiyle kamu yönetiminin

içeriği ciddi anlamda değişmeye başlamış ve sonuç olarak yeni liberalizmin 1990'lı yıllarda ortaya çıkmasıyla birlikte gelişmiş ülkelerde devletin toplumdaki etkisinin ve yararlılığının tanımlanması önem kazanmıştır (Koroğlu, 2012: 126). Bu tanımlama, özel sektördeki başarılı hizmetlerin devlet yönetimine entegrasyon sürecine denk gelmiştir. Kamu yönetiminin yenilenmesiyle ortaya çıkan sonuçların başarılı olması, gelişmekte olan ülkeler için değişimin zorunlu hale geldiğini göstermiştir (Ökmen, vd., 2004: 29).

Cumhuriyet döneminde, vilayet, belediye ve köy yapılarının varlığının devam ettiği vurgulanmıştır. Osmanlı döneminden miras kalan yerel yönetim anlayışı, cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte değişikliğe uğramamıştır. Cumhuriyet döneminde, yerel yönetimler ulusal yönetim otoritesine bağlanmış ve ulusal yönetimin politika ve hedeflerini destekleyen bir yardımcı olarak kabul edilmiştir. Ancak yerel yönetimlerin mali ve idari özerkliğinin sağlanması gerekliliği düşüncesiyle, yerel yönetimlerin birliği ve kendi özgünlüğü, Cumhuriyet'in ilanından bu yana tehlike altında olmuştur (Koçak ve Ekşi, 2010: 299). Cumhuriyet'in ilk yasal düzenlemelerinden biri olan 1924 yılında kabul edilen Köy Kanunu, bu süreçte önemli bir adım olarak kaydedilmiştir. Cumhuriyet döneminde, yerel yönetimlerle ilgili yapılan ilk çalışmalar köyler üzerine odaklanmıştır. Bugün hala geçerli olan 442 sayılı Köy Kanunu da 1924 yılında yürürlüğe girmiştir (Ökmen ve Parlak, 2008: 276).

Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana, köyler Türk yerel yönetim sisteminin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Türkiye'deki belediye ve il özel idaresi birimlerinin düzenlenmesi, Fransa'nın yerel yönetim modelinden ilham alınarak yapılandırılmıştır (Erol, 2021: 129). Batıdaki komünal yönetimler gibi, köyler de sosyal, idari ve siyasi gereksinimlere cevap vermek üzere doğal olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin başkentinin İstanbul'dan Anadolu'nun ortasında, çorak bir arazi olan Ankara'ya taşınması, erken dönem kentleşmenin önemli bir işaretidir. Ankara'nın başkent olarak seçilmesinin nedeni sadece güvenlik değil, aynı zamanda yönetimin eski hükümetle olan bağlarını koparmak istemesidir (Kartal vd., 2015: 2).

1950'lerin sonundan itibaren Türkiye, siyasi alanda önemli bir dönüşüm yaşadı. Tek partili siyasi sistemden çok partili siyasi sisteme geçiş, ülkenin ulaşım politikasında da büyük değişikliklere yol açtı. Özellikle karayolları politikası, ulaşım alanında çeşitli yenilikleri beraberinde getirdi. Ancak bu dönemde şehir planlama konusunda da büyük adımlar atıldı. 1960'ların sonrasında şehirlerimiz daha düzenli bir yapıya kavuşmaya başladı. 1970'lerde otomobil üretiminde artış yaşandı ve bu da şehirlerimizin hızla büyümesine neden oldu. Sanayi siteleri kurulmaya başlandı ve kentlerimiz modernleşme sürecine girdi. Ancak bu dönemde köylerden kente göç de hız kazandı. Tarımsal modernizasyon, araç sayısındaki artış ve toprak verimliliğinin azalması gibi faktörler, köylülerin şehirlere göç etmesine sebep oldu (Özbek vd., 2010: 73). 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Belediyeler Kanunu ve sonrasında yapılan gelir artırıcı düzenlemelerle birlikte, belediyeçilik alanında önemli gelişmeler kaydedildi. Ancak bu süreçte yaşanan değişikliklerin ardı arkası

kesilmedi. Neoliberal¹ ekonomi politikalarının etkisiyle, 1980'lerden sonra kentleşme süreci hız kazandı ve metropoliten alanlarda sermaye örgütlenmesi uygulamaları yaygınlaştı (Kartal vd., 2015: 3). Bugün Türkiye'de 2004 yılında çıkan "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu" ve 2005 yılında çıkan "5393 sayılı Belediye Kanunu" ile yerel yönetimlerin modernizasyonu hızla devam etmektedir.

4. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Belediye yetki sınırlarında yaşayan vatandaşların yaşam koşullarını geliştirmeyi amaçlayan tüm sosyal yardım ve hizmetler, sosyal belediyecilik kapsamında ele alınmaktadır. Sosyal belediyecilik, salt kent sakinlerinin temel fiziki ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını da karşılamaya dayanmaktadır. Bu ihtiyaçlar genellikle sosyal hizmetler aracılığıyla karşılanmaktadır. Sosyal belediyeciliğin ana politikalarını oluşturan sosyal hizmetler, genellikle merkezi yönetimin kontrolü altında olsa da, yerel yönetimler de zamanla bu kapsamda sorumluluklar üstlenmektedir. Sosyal belediyecilik anlayışı, yerel yönetimlerin sosyal devletin yerel düzeydeki ortağı ya da temsilcisi olduğu fikrine dayanır. Bu bağlamda, yerel yönetimler, merkezi yönetimin sağladığı temel sosyal politikaların yanı sıra gelir yeniden dağıtımını gibi konuları yerel düzeyde ele almakta ve kurumsal görevler üstlenmektedir. Bu çerçevede, bir takım hukuki düzenlemelerle, yerel yönetimler çocuklar, engelliler, yaşlılar, kadınlar ve diğer tüm dezavantajlı gruplarla ilgili bazı sosyal hizmet sorumluluklarını üstlenmişlerdir. Belediyelerin temel görevlerinin yanı sıra, her çeşit kültürel, sanatsal, eğitimsel ve spor faaliyetleri de sosyal belediyecilik kapsamında yürütülmektedir. Ek olarak, bu yaklaşımda, kamu harcamalarının eğitim, sağlık, konut gibi sosyal amaçlara yönlendirilmesi ve buna dair yatırımların yapılması amaçlanmaktadır (Kurtkapan, 2017: 91).

Sosyal belediyecilik, toplumun her kesimine eşitlik ve adalet getirmeyi hedefler. Bu, ulusal politikaların yoksul kesimlere gerçek yardımlar sağlama konusunda yetersiz kaldığı durumlarda, belediyelerin devreye girerek kısa, orta ve uzun vadeli çözümler üretmesidir. Yoksulluk, özellikle kentlerde büyük bir sorun olarak karşımıza çıkar ve belediyelerin bu sorunu sivil toplumla birlikte çözmeye çabaları kaçınılmazdır. Ancak Türkiye gibi ülkelerde, büyük şehirlerin süreklilik arz edecek şekilde büyümesi, altyapı ihtiyaçlarının artması ve nüfusun hızla değişmesi gibi sorunlar, sosyal belediyecilik çabalarını zorlaştırabilir. Nüfusun hızlı değişimi, şehir altyapısını etkilerken, aynı zamanda insanların temel ihtiyaçlarını da artırır. Bu durumda, belediyelerin güçlü bir rol üstlenmesi ve toplumun sosyal sorunlarıyla başa çıkma kapasitesini göstermesi önemlidir. Son dönemde, belediye yasalarında sosyal belediyeciliğe daha fazla vurgu yapılmış ve belediyelere bu alanda daha fazla sorumluluk verilmiştir. Bu, toplumun her kesiminin ihtiyaçlarına duyarlılıkla yaklaşılmasını sağlar ve sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur (Kesgin, 2012: 177).

¹ Neoliberal politikalar, serbest ticareti artırmayı amaçlayan ticaret engellerinin azaltılması ve diğer politikaların yanı sıra endüstrinin düzenlenmesinin azaltılması, devlete ait işletmelerin özelleştirilmesi, hükümet harcamalarının azaltılması ve monetarizm gibi ekonomik liberalleşme etrafında odaklanır.

Belediyecilik hizmetleri dediğimizde, eskiden akla daha çok gelen geleneksel (çöp toplama, asfalt atma, zabıta hizmetleri) hizmetlerdi. Ama son zamanlarda, belediyecilik denilince daha işlevsel olan sosyal hizmetler akıllara gelmeye başladı. Belediyelerin sosyal alanda yaptığı bu hizmetler, toplum içinde dezavantajlı kesimlere yönelik yapılan nakdi ve aynı yardımları da içermektedir. Bu, sadece bir belediye hizmet değil aynı zamanda bir dayanışma örneğidir. Bu hizmetler, insan onuruna yakışır bir yaşam sürmesi için insanların gerçekten ihtiyacı olan destekleri içermektedir (Şen, 2007: 38).

Yerel yönetimler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını belirleme ve bu gereksinimleri karşılama konusunda merkezi yönetimden daha elverişli bir konumda bulunmaktadır. Merkezi ve yerel sosyal politikaların amaçları genellikle benzer olsa da, merkezi sosyal politikalar genellikle hukuki çerçeveyi belirlemeye yöneliktir. Yerel sosyal politika uygulayıcıları ise, merkezi sosyal politikaları kendi bölgelerinin sosyo-ekonomik şartlarına uygun bir şekilde uygulamaktadırlar. Belediyecilik hizmetleri denildiğinde, geçmişte genellikle geleneksel belediyecilik hizmetleri akla gelirdi. Ancak son yıllarda, belediyecilik hizmetleriyle ilgili konuşulduğunda, genellikle sosyal belediyecilik bağlamında sunulan hizmetler ön plana çıkmıştır. Belediyelerin sosyal alana dair sunduğu hizmetler, toplum içinde dezavantajlı gruplar için sunulan aynı ve nakdi yardımları içermektedir. Sosyal belediyecilik, yerel yönetimlere sosyal meselelerde planlama ve regülasyon sorumluluğu veren, bu kapsamda atılan adımları sağlık, eğitim, çevre ve konut gibi sahalara yönlendiren bir stratejiyi temsil etmektedir. Bu yaklaşım, sosyal dayanışma, işsizlere ve kimsesizlere yardım gibi ekonomik ve sosyal hizmetlerin sunulmasına dair gerekli altyapı yatırımlarının yapılmasını öngörmektedir. Ayrıca, yerel düzeyde adaleti ve sosyal güvenliği güçlendirmeyi hedefleyen bir modeldir. Sosyal belediyecilik, adeta sosyal devletin yerel düzeydeki temsilcisi veya ortağı olarak görülebilir. Temel amacı, toplumun sosyal yapısını iyileştirmektir. Bu sebeple, sosyal belediyeciliğin odak noktasını sosyal yapının yeniden düzenlenmesi oluşturmaktadır. Sosyal belediyeciliğin ana hedefi, yerel sakinleri muhtaçlık durumundan kurtarmak ve gruplar arasındaki sosyal eşitsizlikleri en aza indirmektedir, yani sosyal yapının iyileştirilmesini sağlamaktır (Akarsu, 2014: 40).

Yukarıdaki tanımlardan özetleyecek olursak; günümüzde sosyal belediyecilik, belediyelerin toplumun refahını artırmak, ihtiyaçları karşılamak ve adaleti sağlamak için çaba sarf ettiği bir yaklaşımı ifade eder. Sosyal belediyecilik, salt fiziksel altyapıyı değil, aynı zamanda sosyal hizmetleri ve toplumsal dayanışmayı da ön planda tutar. Bu yaklaşım, kapsayıcı politikaların ve programların geliştirilmesini, dezavantajlı grupların desteklenmesini ve toplumda eşitlik ve adaletin sağlanmasını hedefler. Yani diğer bir ifade ile sosyal belediyecilik, belediyelerin yerel yönetimler olarak sadece altyapı hizmetlerini değil, aynı zamanda sosyal hizmetleri, sağlık hizmetlerini, eğitimi ve kültürel etkinlikleri de içeren geniş bir perspektifle ele almalarını gerektirir. Bu yaklaşım, dezavantajlı gruplara yönelik destek ve fırsat eşitliği sağlanması için önemli bir araç olarak görülmektedir. Sosyal belediyecilik, katılımcı bir süreç gerektirir. Belediyeler, yerel halkın ihtiyaçlarını belirlemek ve çözümler üretmek için sivil toplum kuruluşları, yerel liderler ve vatandaşlarla işbirliği yapmalıdır. Ayrıca, sosyal belediyecilik politikalarının ve programlarının

etkinliğini sürekli olarak değerlendirmek ve iyileştirmek önemlidir. Sosyal belediyecilik vizyonunu benimseyen belediyeler, sadece ekonomik kalkınma ve altyapı projeleriyle değil, aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yaklaşarak, insan odaklı bir yönetim anlayışını benimsemelidir. Bu şekilde, belediyeler toplumun her kesimine hizmet etmeyi ve yaşam kalitesini artırmayı başarabilirler.

5. Sosyal Belediyecilik Bağlamında Yasal Mevzuat

Sosyal belediyeciliğin Türkiye'deki yasal mevzuatını anlamak için, “5393 Sayılı Belediye Kanunu” ve “5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” na bakmak yerinde olacaktır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Sosyal Belediyecilik: İlgili kanun, yerel halkın umumi ve mahalli ihtiyaçlarının yüklenicisi olarak belediyeleri sorumlu tutmakta ve belediyeleri bu minvalde yetkili kılmaktadır. 3 nolu Kanun maddesinde belediyenin tanımı şu şekildedir: “*belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder.*” Yine 14. maddede ise belediye hizmetlerinin halka en uygun yerde ve yakın olacak biçimde sunulmasını öngörmüştür.

Sosyal ve kültürel faaliyetler bakımından mühim olan hususları da 5393 sayılı Kanun yerel yönetim uygulaması içine dâhil etmiştir. Bu kanunda, sosyal belediyeciliğin temelini oluşturabilecek birçok madde bulunmaktadır. Örneğin, 40/f maddesinde, vatandaşın huzuru, sağlığı, esenliği ve mutluluğu için gerekli tedbirleri almak, belediye başkanının görev ve sorumluluğundadır. Bunu yanı sıra, 40/g maddesi ile belediye başkanının ihtiyaç sahibi ve dar gelirli vatandaşlar için ayrılan ödeneği harcamak gibi sosyal politikalara dair görevler de belirtilmiştir (Akarsu, 2014: 52).

Belediyelerin sosyal politika ve sosyal hizmetlerle ilgili görevlerini 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen haliyle maddeler halinde anlatmak gerekirse: Belediyeler, dar gelirli kişilere ve afetzedelere arsa tahsisi yapabilirler. Kimsesiz, muhtaç, yoksul ve engellilere yönelik sosyal yardım ve hizmetler için bütçeye ödenek ayırabilir ve harcama yapabilirler. Hizmet sağlamada engelliler, yaşlılar, düşkünler ve dar gelirli vatandaşların durumuna uygun yöntemler uygulamakla yükümlüdürler. Tüm hemşeriler, belediyenin sağladığı yardımlardan faydalanma hakkına sahiptirler, ancak belediye, yardımlarını insan onuruna uygun bir şekilde yapmak zorundadır. Belediyeler, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, meslek edindirme ve beceri kazandırma faaliyetlerini yapmak veya yaptırmakla görevlidirler. Nüfusu 50.000'i geçen belediyeler ile Büyükşehir belediyeleri, kadınlar ve çocuklar için korunma evleri açabilirler. İl sınırları içindeki büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, sağlık, eğitim, sosyal hizmet gibi alanlarda projeler geliştirebilir ve İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amaç dışında kullanılmamak şartıyla arsa tahsis edebilirler. Belediyeler, sağlıkla ilgili tesisler açabilir ve işletebilirler. Gıda bankacılığı yapabilirler. Son olarak sağlık, eğitim, çevre, sosyal hizmet ve sosyal yardım alanlarında beldede dayanışma ve katılımı teşvik etmek, etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulamakla yükümlüdürler.

Tabi ki şunun altını çizmekte fayda var; belediye hizmetlerinin yerine getirilmesine dair önceliklendirme hizmetlerin acilliği ve belediyenin mali yapısı ve dikkate alınarak belirlenmektedir. Ayrıca sosyal belediyecilik kapsamında yerine getirilmesi gereken faaliyetler, yalnızca 5393 sayılı kanunda belirtilen maddelerle sınırlı değildir.

Bunun yanı sıra, Anayasa, uluslararası sözleşmeler, KHK'ler, yönetmelikler gibi genel düzenlemeler ile özel olarak, "Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4190)", "Belediye Gelirleri Kanunu (2464)", "Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkâr, Mütebassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37)", "Çevre Kanunu (2872)", "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863)", "Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (3257)", gibi kanunlar ile içtihatlar, mahkeme kararları, yönetmelik ve tüzükler de bağlayıcı önemli yasal mevzuatlardır (Akarsu, 2014: 53).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda Sosyal Belediyecilik: 5216 Sayılı Kanun kapsamında merkezden yönetilen İl ve İlçe Belediyelerinin görev ve yetkileri incelendiğinde, makro planlama ve yerel harcama gerektiren yetkilerin merkezden yönetilen şehirlere, diğer küçük ve büyük ölçekli belediyelere verildiği görülmektedir. Bu madde ile kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi grupların profesyonel iş bulmasına yönelik faaliyetlerle toplumdaki dezavantajlı grupların sosyalleşmesi ve diğer taraftan gelir elde edilmesi amaçlandığı görülmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 19).

5216 sayılı Belediye Kanununun 18. maddesinin (m) bendinde; düşük gelir grubundaki ve engelli vatandaşlara yönelik yasal altyapının geliştiği görülmektedir. 5216 Sayılı kanun ve 5393 sayılı Kent Kanunu, toplumsal içerikli hizmetlerin sunulması ve kentlerin toplumsal sorunlarına çözüm üretilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Ateş, 2009: 95).

Nitekim ilgili kanunun belediyelere yüklediği "sosyal" sorumluluklar şu şekildedir:

Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları, 7. Madde:

"i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisahbî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynaktan toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak."

"m) Büyükşehir' in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor

müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.”

“n) Gerekliğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.”

“o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.”

“v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.”

Hükümlerini içermektedir.

6. Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmet Alanları

Belediyelerin sosyal hizmetlerini yönetebileceği alanlar Türkiye’de sekiz ana başlık altında incelenebilir. Bu başlıklar; çocuklar, gençler, kadınlar, işsizler, yoksul vatandaşlar, yaşlılar, engelliler ve afetzedeler için olan önemli uygulamalardır. Bu uygulamalar, toplumun en kırılgan kesimlerine yani dezavantajlı guruplara destek olmak, onların hayatlarını kolaylaştırmak ve güçlendirmek için önemli birer araçtır. Her bir uygulama, insanların yaşamlarında daha fazla umut, güven ve dayanışma hissi yaratmak için çalışır.

Kadınlara Yönelik: Ülkemizde mevcut bulunan 1982 Anayasasının 41’inci maddesi, sosyal devletin bir zorunluluğu olarak kadın ve ailenin korunmasını öngörmektedir. Kadın ve ailenin korunması hizmetleri, büyükşehir belediyelerindeki kadın ve aile şube müdürlükleri vasıtası ile yerine getirmektedir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7’inci maddesinin (v) bendinde, büyükşehir belediyelerinin kadınlar için sosyal nitelikli hizmetleri içeren görevler aşağıdaki gibi belirtilmiştir; “... kadınlara, çocuklara, gençlere, işsizlere vb. toplumun zayıf kesimlerine yönelik tüm kültürel ve sosyal faaliyetleri yürütmek, kültürel merkezler açmak ve bu hizmetleri yaparken sivil toplum kuruluşlarının ve bilimsel kurumların görüşünü alarak iş birliği yapmak.”

Çocuklara Yönelik: 5393 sayılı Belediye Kanununun 14’üncü maddesinin (b) bendi, belediyelerin görevlerini sıralamaktadır. Bu çerçevede, belediyelerin okul öncesi eğitim kurumları (kreş vb.) işletebileceği, devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ve bakım onarım faaliyeti yapabileceği ya da yaptırabileceği, her türlü araç-gereç ve malzeme gereksinimlerini karşılayabileceği belirtilmiştir. Belediyeler, çocuklara için çocuk yuvası, kreş, çocuk kulüpleri, kimsesiz çocuk yuvaları, çocuk bahçeleri, parklar, oyun alanları, trafik ve eğitim alanları gibi hizmetler sunmaktadır. Ek olarak, derslerinde başarılı olan öğrenciler için yaz okulları ve kırtasiye malzemeleri gibi hediyeler ile ödüllendirebilirler.

Belediyelerin çocuklara için diğer bir uygulaması ise çocuk meclisleridir. Bu meclislerde çocuklar, demokrasiyi, tartışmayı, katılımı, kentlerine sahip çıkmayı ve

çevresel sorunlara karşı duyarlılığı öğrenmektedirler. (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250).

Gençlere Yönelik: 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesi, gençlik ve spor hizmetlerini sağlamak için belediyeleri görevlendirir. Belediyeler, sosyal belediyeçilik çerçevesinde gençler için kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların önlenmesine dair hizmetler, istihdam ve meslek kursları, eğitim desteği sağlama gibi bir takım sosyal ve kültürel hizmetler sunarlar (diksiyon, tiyatro, müzik, spor, danışmanlık, psikolojik destek, iyileştirme vb.). Sosyal belediyeçiliğin önemi göz önüne alındığında, bu etkinlikler gençlerin şehirle ve toplumla entegrasyonu açısından büyük bir değere sahiptir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi (İSMEM) ise, 15-25 yaş arası risk altındaki gençlerin istihdam edilmesini ve topluma kazandırılmasını hedefler ve bu açıdan önemli bir girişimdir. Ayrıca, belediyeler gençlerin kent sorunlarıyla ilgilenmelerini teşvik etmek amacıyla gençlik merkezleri ve gençlik konseyleri kurarlar. (Akarsu, 2014: 56).

İşsizlere Yönelik: Belediyeler, işsizlere destek için çoğunlukla meslek ve beceri kazandırma kursları düzenler. Bu programlar, iş bulmalarına yardımcı olur ve ülke istihdamına katkı sağlar. Özellikle büyükşehir belediyelerinde sıkça düzenlenen bu kurslara örnek olarak, Ankara'da BELMEK ve teknik eğitim sunan BEL-TEK, İstanbul'da İSMEK, Bursa'da BUSMEK, İzmir'de İZMEB, Eskişehir'de ESMEK, Kayseri'de KAYMEK, Antakya'da ASMEK, Kocaeli'nde KO-MEK, Gaziantep'te ise GAMEK verilebilir. Bu kurslar, işe yerleştirme odaklı mesleki eğitimin yanı sıra sosyal etkileşim ve uyum sağlar ve el becerilerinin gelişimine katkıda bulunur (Akarsu, 2014: 57).

Yoksul Kesime Yönelik: Türkiye'deki belediyeler, yereldeki kimsesiz ve yoksul vatandaşlara destek sunmak adına çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bunların başında aşevi hizmetleri gelmektedir. Ayrıca, ihtiyaç sahibi bireylere ayni, nakdi ve yakacak gibi sosyal yardımlar sağlanmaktadır. Belediyeler ayrıca, nikâh törenleri ve toplu sünnet düzenleyerek sosyal etkileşimi arttırmakta ve sağlık taraması hizmetlerini sunmaktadır. Bunların yanı sıra, 4190 sayılı yasa kapsamında maddi sıkıntılar içinde olan askerlerin ailelerine destek ve sosyal yardım sağlama sorumluluğunu da üstlenmektedirler. (Akarsu, 2014: 57).

Engellilere Yönelik: 16 Ağustos 2006 yılında yayınlanan "*Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği*", büyükşehir belediyelerinin engelli hizmet birimleri kurmalarını düzenlemiştir. Bu birimler aracılığıyla engelliler için eğitim, istihdam, katılımcı demokrasi, ulaşım, sağlık, bakım, aile, bilgilendirme, çevre düzenlemesi, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler gibi çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Kent konseyleri de, Belediye Kanunu'nun 76. maddesi çerçevesinde, engellilerin oluşturduğu dernek ve vakıfların katılımını sağlayarak önemli bir yapı oluşturmaktadır.

Afetzedelere Yönelik: Belediye Kanunu'nun 53. maddesi, acil durum planlamasını düzenlemektedir. Bu maddeye göre, belediyeler yangın, sanayi kazaları, deprem ve doğal afetler gibi durumlarda beldenin özelliklerini dikkate alarak gerekli planları yapmakla yükümlüdür. İlgili kurumlarla işbirliği yaparak afet ve acil durum planlarını hazırlayan belediyeler, aynı zamanda halkın eğitimi için gerekli önlemleri

almalı ve yangın veya doğal afet durumlarında diğer bölgelere yardım ve destek sağlamalıdır. Ayrıca Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7. maddesi ise büyükşehir belediyelerine, il seviyesinde yapılan planlara uygun şekilde doğal afetlerle alakalı planlamaları ve benzer diğer hazırlıkları büyükşehir mücavir alan kapsamında yapma yetkisi vermektedir. Ayrıca, bu kanun kapsamında büyükşehir belediyeleri, afet alanlarına araç-gereç ve malzeme temini, acil yardım ve itfaiye hizmetleri sunma, yanıcı ve patlayıcı madde üretimi yapan tesislerin tespit ve denetim görevlerini de üstlenmektedir.

Yaşlılara Yönelik: Çalışmamızın odak noktası olan belediyelerde yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamalarını sonraki bölümde detaylı şekilde ele alınacaktır.

7. Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Yaşlıların şehirdeki günlük yaşama dâhil olabilmesi için yerel yönetimlerin sağlayacağı ana hizmet kolları; fiziksel erişilebilirliğin artırılması, konut ve mali destek, evde bakım hizmetleri, sağlık hizmetleri, günlük yaşama katılım organizasyonları ve huzurevlerinin işletilmesi gibi görevleri içerir. Bakıma muhtaç olan yaşlıları belirleyerek evde bakım hizmetleri sunarlar. Sosyal Hizmet birimlerinde yaşlılara yönelik hizmetlerin belirlenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması, boş zaman etkinliklerinin, gezilerin, kampların ve çeşitli sosyal etkinliklerin organize edilmesi gibi faaliyetleri gerçekleştirirler (Genç, 2009: 65).

Yaşlı bakım hizmetleri, yaşlının hayatını sürdürebilmesine yardımcı olurken aynı zamanda yaşlının yaşam kalitesini artırmaya yönelik faaliyetler de yürütür. Bakım hizmetlerinden yararlanan kişilerin tamamı değilse bile çoğunluğu günlük yaşamlarını sürdürebilmek için dış yardıma ihtiyaç duyarlar. Bu yıllarca devam eden ihtiyaç durumu, uzun süreli yaşlı bakım hizmetlerinin gerekliliğini oluşturur. Bakım hizmetlerinde sağlık durumunun korunması ve izlenmesi, psikolojik destek, barınma sağlanması, yeterli beslenme gibi unsurlara önem verilir. Bu hizmetleri kişi doğrudan devletten alabileceği gibi dolaylı olarak da desteklenerek alabilir. Evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve devlet tarafından dolaylı olarak desteklenmesi, bakımın sağlanması mekanizmalarından biridir (Canlı, 2023: 14).

Ülkemiz, sosyal güvenlik sistemi olarak Bismarck modelini benimsemiştir. Bu nedenle, sosyal yardımlar, sosyal politikaları tamamlayarak sosyal sigortadan faydalanamayanları kapsar. Bu bağlamda, ülkemizde sosyal yardımlar, sosyal politikaların önemli bir aracı olarak karşımıza çıkar. Özellikle yaşlılar için evde bakım hizmetlerinde, merkezi hükümet, bakanlıklar ve yerel yönetimler genellikle "hizmet sunumundan ziyade" aynı ve nakdi sosyal yardımları tercih etmektedir. Kurumsal olarak, evde bakım hizmetlerinde yetkili kamu otoriteleri, merkezi yönetimin taşra kuruluşları, yerel yönetimler ve kamu hastaneleridir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nın il müdürlükleri ve yerel yönetimler, kamusal hizmet sağlayıcılarıdır. Ayrıca özel hastaneler ve özel bakım ve rehabilitasyon merkezleri de hizmet sunmaktadır (Ağcasulu, 2021: 176).

Belediyeler, yaşlılara erişilebilirlik, barınma, bakım, sağlık ve dolaylı gelir desteği gibi çeşitli sosyal ve ekonomik hizmetler sunabilirler. Yaşlıların işe ve ibadesi için huzurevleri, yaşlı yurtları ve yaşlı bakım tesisleri gibi tesisler kurabilirler. Ayrıca, maddi durumu yetersiz olan 65 yaş üstü bireyler için belediyeler ücretsiz

veya indirimli ulaşım kartları sağlayabilir ve ihtiyaç sahibi yaşlılara aynı ve nakdi yardımlarda bulunabilir. Ankara, İstanbul, İzmir ve Kocaeli gibi bazı büyükşehir belediyeleri, bakıma muhtaç yaşlılara evde bakım hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler arasında hemşirelik, doktor muayenesi, fizik tedavi gibi sağlık hizmetlerinin yanında evde bakım hizmetleri, temizlik, ev içi tamirat ve tadilat gibi sosyal bakım hizmetleri de bulunmaktadır. (Göktürk ve Yıldırım, 2008: 251).

Yerel yönetimler, yaşlılara yönelik hizmetleri çeşitli stratejilerle düzenlemektedir. Son zamanlarda özellikle sosyal belediyeçilik anlayışı önem kazanmıştır, çünkü bu yaklaşım, yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarını artırarak insanlara mahalli düzeyde çeşitli sosyal hizmetler sunmalarını sağlamaktadır. Bu hizmetlerden en fazla fayda sağlayanlar ise engelliler, kadınlar, çocuklar, bakıma muhtaç bireyler ve yaşlılardır. Özellikle ihmal ve istismara maruz kalan, bakım ihtiyacı karşılanmayan yaşlılar bu grup içinde öne çıkmaktadır. Ayrıca, bedensel, ruhsal, duygusal ve ekonomik açıdan zorluklar yaşayan yaşlılar da desteklenmelidir; çünkü korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık gibi hizmetlere ihtiyaç duyan bu bireyler, dezavantajlı kategoride yer almaktadır. Günümüzde, sosyal ve ekonomik nedenlerle dezavantajlı yaşlıların kentlerdeki sayısı artmaktadır. (Kurtkapan, 2017: 95).

Ceylan vd.(2015), yaptıkları araştırmada, belediyelerin sosyal belediyeçilik bağlamında yaşlılar için sosyal hizmetleri;

- a) "Evde bakım hizmetleri,"
- b) "Kültürel hizmetler,"
- c) "Eğitim hizmetleri,"
- d) "Sağlık hizmetleri,"
- e) "Gezi hizmetleri,"
- f) "Kamp etkinlikleri,"
- g) "Özel gün kutlama etkinlikleri,"
- h) "Ekonomik destek hizmetleri,"
- i) "Ev temizliği hizmetleri,"
- j) "Ev içi tadilat hizmetleri,"
- k) "Kişisel bakım hizmetleri,"
- l) "Ücretsiz veya indirimli toplu taşıma hizmetleri,"
- m) "Psikolojik danışmanlık" hizmetleri ve
- n) "Huzurevi hizmetleri" başlıkları altında toplamışlardır.

Yerel yönetimlerin bu hizmetlerine ek olarak ayrıca literatürde; a) yaşlıların fiziksel erişimini kolaylaştırma hizmetleri; b) dolaylı gelir desteği sağlama; c) gündüz bakım merkezleri kurma; d) 65 yaş üzerine indirimli kartlar sunma; e) aynı veya nakdi yardımların yanı sıra f) hobi mekânları oluşturma gibi hizmetlerin de uygulandığı belediyeler mevcuttur (Öz, 2010: 64).

Kentlerde yaşlı bireylerin karşılaştığı zorluklar, yaşlanma sürecini kent ortamında daha karmaşık hale getirmektedir. Son dönemde artan farkındalıkla birlikte, yaşlılar için uygun mekânların oluşturulması trend haline gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün "Küresel Yaşlı Dostu Kentler Rehberi" inde, ev düzeni ve dış mekânların yaşlılar için düzenlenmesi önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Bu sayede, kentlerin fiziksel koşulları yaşlıların rahatça yaşamalarına uygun hale

getirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaca yönelik olarak engellerin azaltılması ve sosyal katılımın artırılması asıl hedeftir. Modern kentlerde, yerel yönetimlerin sunduğu telefon desteği, evde bakım ve sağlık gibi hizmetler, yaşlıların yaşam kalitesini artırmaya yönelik olarak sunulmaktadır. Bu tür hizmetlerin yaygınlaşması, bir kentin yaşlı dostu veya dost kent olarak nitelendirilmesine sebep olarak kurumsal yaşlı bakım tercihinin etkileyebilir. Ayrıca, yaşlı bakımında modern ilkelere doğrudan hareket edilmesi de önem arz etmektedir (Özservet, 2015: 58).

Yaşlı dostu kent² kapsamında yerel yönetim hizmetlerinin yerinde yaşlanmayı destekleyici ve yaşlıların kurumsal bakım ihtiyaçlarını geciktirici etkisinden söz edilebilir. Bu ilkelere göre kentsel mekânlarda düzenleme yapma ve hizmetleri organize etme yerinde yaşlanmayı kolaylaştırmaktadır. Böylece kamunun kurumsal yaşlı bakım maliyeti dolaylı olarak düşürülmektedir. Kentlerde yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmetlerinin çeşit ve kalitesinin artması bu kentlerin yaşlı dostu olma kimliklerine olumlu katkı sağlayacaktır. Yaşlılar yaşlı dostu kentlerde daha kolay yerinde yaşlanacaklar ve kurumsal bakımı daha az tercih edeceklerdir. Böylece kamunun yaşlı bakım maliyetlerinin azaltılmasına dolaylı katkı sağlanmış olacaktır. Yaşlıların kurumsal bakımı ötelemesini sağlamak için kentin tüm alanlarının yaşlı dostu haline getirilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler yol, kaldırım gibi yapısal özelliklerin iyileştirilmesinin yanında farklı hizmetleri sunması yerinde yaşlanmayı kolaylaştırabilir (Kurtkapan ve Şentürk, 2021: 5).

Sonuç

Bu makalede, belediyelerin yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamaları üzerine bir inceleme yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda şu önemli noktalar ortaya çıkmıştır.

Evde yaşlıları desteklemek ve onların toplumdan izole olmadan yaşamlarını sürdürebilmeleri için bakım hizmetleri sunmak son derece önemlidir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte tıpta yaşanan ilerleme sayesinde insan ömrü uzamış ve bunu bir sonucu olarak yaşlı nüfusun hızla artmasıyla birlikte, yalnız ve bakıma muhtaç yaşlıların gündelik yaşam aktiviteleri, ev ve kişisel bakımları konusunda yardımcı olmak amacıyla yerel yönetimler yaşlı bakım hizmetlerine daha fazla önem vermektedir. Ancak bakım verme hem maliyet açısından hem de bakım veren personel bakımından zor ve meşakkatli bir süreçtir; bakım verenlerin fiziksel ve zihinsel sağlık problemleri yaşamasına, depresyon, stres veya tükenmişlik hissiniin çoğalmasına sebep olabilir. Yaşlı nüfus, özellikle 80 yaş ve üstü grup arttıkça, gelecekte daha fazla yaşlı insanın farklı ihtiyaçlara ve taleplere sahip olacağı öngörülmektedir. Nüfus yaşlandıkça, evde yaşayan ve bakıma muhtaç olan yaşlılara kaliteli bakım hizmeti sağlamanın büyük bir problem olarak kalacağı öngörülmektedir. Sağlık ve sosyo-kültürel hizmetlerin çokluğu ve bakıma muhtaç yaşlıların sağlık sorunları ve bakım taleplerindeki artıştan dolayı bir bakım yönetmeliği hazırlama ihtiyacı hâsıl olmuş ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile

² Türkiye dünyada en yaşlı ülke sıralamasında 167 ülke arasında 66. sırada yer almaktadır. DSÖ yaşlı dostu kent kavramını "yaşlıların aktif katılımını destekleyen, yapı ve hizmetleri yaşlılar için erişilebilir kalan ve yaşlılar için güvenli ortam oluşturabilen kent" olarak tanımlamıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığından “*Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği*” 26 Mayıs 2023 te Resmi Gazetede Yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kendini “*Sosyal Bir Hukuk Devleti*” olarak tanımlayan ülkemiz için geç de olsa yerinde ve güzel bir adımdır.

Kentlerde yaşlılara yönelik yerel yönetim hizmetlerinin çeşitliliği ve kalitesinin artmasıyla birlikte yaşlı dostu kent kimliği öne çıkacaktır. Bu hizmetlerin kentlere yaşlı dostu bir kimlik kazandırmasıyla birlikte, yerinde yaşlanmanın kolaylaşacağı aşikârdır. Yaşlıların yaşadıkları yerlerde ve aile çevrelerinde ihtiyaçlarının karşılanması, genel yaşlı bakım maliyetlerini azaltabilir. Yaşlıların kurumsal bakım tercihini ertelemek için öncelikle yaşlılar ve onların bakımlarından sorumlu aile bireylerinde kurumsal bakıma yönelme nedenlerini anlamak önemlidir. Yaşlıların buldukları yerlerde veya çevredeki koşulların zorlaşması ve buna fiziksel kısıtlamaların eşlik etmesi, kurumsal bakıma yönelme eğilimini artırabilir. Yaşlıların sosyal yaşamlarında olumsuzluklarla karşılaşma korkusu, yalnız kalma endişesi ve sosyal etkileşim isteği, kurumsal bakımı düşünmelerine neden olabilir. Sosyal, kültürel, ekonomik veya fizyolojik açıdan insanca bir yaşam sürmek, her bireyin temel hakkıdır. Yerel yönetimler, yalnız yaşayan yaşlıların veya aileleriyle birlikte yaşayan yaşlıların temel ihtiyaçlarını destekleme konusunda önemli bir rol oynar. Şehirlerde, yerel yönetimlerin yaşlıların kişisel bakımı ve sağlık hizmetleriyle birlikte evlere sıcak yemek servisi gibi hizmetlerin sunulması, yerinde yaşlanmayı kolaylaştırabilir. Bu hizmetler, yaşlıların sosyal ve fiziksel çevrelerinde bağlı kalmalarına yardımcı olacak ve böylece yaşam kalitelerini artıracaktır. Yaşlılara sunulan hizmetlerin güvenilir kaynaklardan sağlanması, yaşlıların huzurlu ve sağlıklı bir şekilde yaş almalarına katkıda bulunabilir. Dolayısıyla, kamusal düzeyde hizmet veren yerel yönetimlerin, yaşlılar ve aileleriyle iş birliği yaparak sunacakları hizmetler, yaşlıların kendilerini daha güvende ve mutlu hissetmelerini sağlayabilir.

Yaşlanma, hayatın en doğal süreçlerinden biridir. Ancak, bu süreçte herkesin bakım, temizlik, sağlık ve yemek gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal destek alması son derece önemlidir. Bu noktada, ailelerin ve yerel yönetim birimlerinin el ele vererek hareket etmesi, yaşlıların yaşam kalitesini artırmak ve onlara daha iyi bir yaşam sunmak adına çok daha etkili olacaktır. Yaşlanma süreci, bazı dezavantajları da beraberinde getirir. Geleneksel olarak, aile bireyleri yaşlı bakımı sorumluluğunu üstlenirler. Ancak, bu sorumluluğun ağır yükü bazen ailelerin üzerine fazla gelir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin de bu sorumluluğu paylaşması son derece önemlidir. Birlikte hareket ederek, yaşlılara daha iyi bir bakım sağlanabilir ve onların yaşam standartları yükseltilebilir. Unutmayalım ki, yaşlılarımız bizim en değerli varlıklarımızdır. Onlara sağlanacak destek ve hizmetler, sevgi dolu bir yaşam sürmelerini sağlayacak ve yaşlılık yıllarını daha anlamlı kılacaktır. Aileler ve yerel yönetimler, yaşlılara karşı olan sorumluluklarını yerine getirmek için bir araya gelmeli ve onlara yaşamın her alanında destek olmalıdır.

Belediyelerin yaşlı bakımına, klientalist³ ve seçici yaklaşımla değil, gelişmiş Avrupa ülkeleri yaklaşımıyla politika üretmeleri gerekmektedir. Avrupa’da olduğu gibi, yaşlılara yönelik sosyal hizmet politikalarının evrensel ve kapsayıcı olması

³ Klientalizm kavramı, siyasal otoritenin dağıtım ölçütlerine göre sunulan bir takım hizmetler ya da mallar karşılığında, siyasal destek talebinde bulunması şeklinde tanımlanabilir.

önemlidir. Belediyelerin, yaşlıların sosyal haklarını güvence altına alacak ve onlara eşit hizmet sunacak politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Son olarak seçimle başa geçen belediye başkanları için bakıma bağımlı yaşlıların bakım kalitesine yatırım yapmak önemli olduğundan, bu çalışmada elde ettiğimiz başka bir sonuç açısından çeşitli seviyelerdeki yerel yöneticilere bir artı değer katabilir. Konunun önem ve hassasiyetinin farkına varan yerel yöneticiler bu alandaki akademik çalışmalarını inceleyerek yaşlılara yönelik sunulan sosyal hizmetlerin kalitesini, niteliğini ve çeşitliliğini arttırmak için stratejik önceliklerini belirlemelidirler.

Kaynakça

- Ağcasulu, H. (2021). Sosyal Politika Olarak Evde Bakım Hizmetleri: Ülke Örnekleri ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 167-183.
- Akarsu, S. (2014). *Sosyal Belediyecilik (Zeytinburnu Belediyesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, H. (2009). Sosyal belediyecilik. *Çerçeve Dergisi*, 17(49), 88-95.
- Balcılar, A. N. ve Çınarlı, S. (2020). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 123-156.
- Canlı, F. (2023). *Türkiye’de Yaşlılarla Sosyal Hizmet Uygulamasında Gerçekleştirilen Sosyal Etkinliklerin Değerlendirilmesi ve Sosyal Politikalarla İlişkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceylan, H., Ayar, M. ve Günel, Z. (2015). Küresel ve yerel perspektiften yaşlılara yönelik sosyal politikalar ve uygulamalar. Şentürk, M. ve Ceylan, H. (Ed.), *09 İstanbul’da Yaşlanmak İstanbul’da Yaşlıların Mevcut Durum Araştırması içinde* (ss. 61-106). İstanbul: Açılım Kitap.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kabramanmaraş Süüçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyecilik ve Sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 223-247.
- Döndaş, Y.Y. (2023). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Bağlamında Sosyal Belediyecilik Uygulamaları : Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, V. (2021). Türk yerel yönetimlerinin yasal ve yapısal dönüşümünde Fransa ve İngiltere örneklerinin etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 70,123-139.
- Eryılmaz, B. (2007). Belediyeler ve Yerel Sosyal Politikalar Sosyal Politikalarda, Önce ‘Aile’, Sonra, ‘Sivil Toplum’, Sonra, ‘Yerel Yönetimler’, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı:2.
- Eyidiker, U. (2019). Osmanlı ve Türkiye’nin yerel yönetim geleneğinde il özel idarelerinin işlev sorunu. *Atlas Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(5), 96-111.
- Genç, Y. (2009). Yerel yönetimler ve sosyal hizmet uygulamaları. *Kamuda Sosyal Politika Dergisi*, 28, 60-67.

- Göktürk, İ. Ve Yıldırım, U. (2008). Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, 1. *Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Sakarya Üniversitesi.
- Güzel, H. İ. (2019). *Sosyal politika uygulamalarında yerel yönetimler ve sosyal belediyecilik*. Anadolu 3.Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi.
- Güven, A. ve Dülger, B. (2017). Osmanlı'dan günümüze yerel hizmet sunan klasik kurumların dönüşümü. *Enderun*, 1(1), 44-53.
- İpek, E. ve Develi, A. (2022). *Sosyal Politikanın Dünyada ve Türkiye' de Tarihsel Gelişimi*. Nobel Yayınevi.
- Kartal, N., Tuncel, G. ve Göktoğra, O. (2015). Local governments and government of cities in Turkey. *Journal of Public Administration and Governance*, 5(1), 1-22.
- Kesgin, B. (2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(26), 169-180.
- Kurtkapan, H. ve Şentürk, M. (2021). Yerinde Yaşlanma ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 01-13. doi:10.52108/2757-5942.2.3.1
- Kurtkapan, H. (2017). *Kentleşme Sürecinde Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçak, S. Y. ve Ekşi, A. (2010). Katılımcılık ve demokrasi perspektifinden Türkiye'de yerel yönetimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 295-307.
- Koroğlu, A. (2012). Türkiye'de 1990'lı yıllarda ortaya çıkan siyasi liberalizm pratikleri. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 2(3), 119-138.
- Ökmen, M., Yılmaz, A. ve Baştan, S. (2004). *Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler*. M. Ökmen, A. Yılmaz (Ed.), Kamu Yönetimi. Gazi Kitabevi.
- Ökmen, M. ve Parlak, B. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler*. Alfa Aktüel Yayınevi.
- Ökmen, M. ve Demir, F. (2011). Türkiye'de İl Özel İdareleri: Melez bir Yerel Yönetim Modeli. *Beşinci Yerel Yönetimler Sempozyumu*. 327-342.
- Öz, S. C. (2010). Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri: İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, M. Ö., Başar, D., Çılgın, K. ve Lordoğlu C. (2010). *Türkiye'de 1950-1980 Dönemi Kurumlar, Olaylar, Ölçekler: Planlama Yarışmaları*. Planlama. TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- Özservet, Y. Ç. (2015). Aile dostu kent için kavramsal analiz. Şentürk, M. (Ed.), *Aile dostu kentler etüt araştırması* içinde, (ss. 53-68) Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Şen, M. (2007). Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik, *Sosyal Politikalar Dergisi*, sayı:2

- Şengül, T. (2004). İkinci dünya savaşı sonrasında kentsel gelişim ve yönetim paradigmalarının da yaşanan dönüşüm üzerinde bir değerlendirme. *Kentsel Ekonomik Araştırma Sempozyumu*, 2, 218-231.
- Şenkal, A. K. (2003). Küreselleşme, Sosyal Politikanın Dönüşümü ve Sivil Toplum Örgütleri, *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı:45.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M.A. (2014). *Maballi İdareler*, Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Toprak, D. ve Şataf, C. (2017). Türkiye’de sosyal belediyeçilik çerçevesinde sosyal harcamalar üzerine genel bir değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*, 106, 63-86.
- Varcan, N. (2013). *Yerel Yönetimler (1.Baskı)*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
- Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008). Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyeçilik Anlayışı: Sosyal Belediyeçilik Yaklaşımı, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Sakarya Üniversitesi